

**THE CONVERGENCE OF POETICAL AND MUSICAL ORGANISATION
PRINCIPLES IN THE STRUCTURE OF THE ACTUAL SONGS OF
LIPPOVAN RUSSIANS FROM DOBRUJA**

**LA CONVERGENCE DES PRINCIPLES D'ORGANISATION POÉTIQUE ET
MUSICALE DANS LA COMPOSITION DES CHANSONS RÉELLE DES
RUSSES LIPOVÈNES DE DOBROUDJA**

**CONVERGENȚA PRINCIPILOR DE ORGANIZARE POETICĂ ȘI
MUZICALĂ ÎN ALCĂTUIREA CÂNTECELOR PROPRIU-ZISE ALE
RUȘILOR LIPOVENI DIN DOBROGEA**

Mirela KOZLOVSKY

”Ovidius” University from Constanța
Faculty of Arts

Bd. Mamaia nr. 124, Constanța

mirelakozy@gmail.com

Abstract

The Lippovan Russians from Dobruja are the descendants of the Slavs who settled here in the second half of the 17th century, in localities which are currently part of the Tulcea and Constanța counties, as well as in the Danube Delta. They have earned their own distinct place in the ethnic mosaic characteristic of Dobruja thanks to their language and their immaterial assets, including folklore and traditions, community habits and practices, their lifestyle and main occupations.

The Lippovan actual songs have stood the test of the influences and the changes which occurred in other folklore genres throughout time, due to the specific and unitary characteristics of the texts and the music. These creations have proven to have particular qualities; their analysis follows both the content and the form of the melodic discourse, and the convergence of the musical and poetical organisation in the structure of the actual songs of the Dobruja Lippovan Russians.

Résumé

Les russes lipovènes sont les héritiers des slaves établis pendant la deuxième moitié du XVIIème siècle dans des localités situées sur l'actuel territoire des départements Tulcea, Constanța et aussi au Delta du Danube. Dans la mosaïque ethnique caractéristique à la Dobroudja ils ont une place tout à fait particulière due à leur langue et à leur patrimoine immatériel réunissant le folklore et les traditions, les coutumes et les pratiques communautaires, leur style de vie et leurs principales occupations.

Au long du temps, grâce à leur caractère unitaire spécifique du texte et de la mélodie, les chansons réelle lipovènes n'ont pas subi des influences et des modifications à la manière des autres genres folkloriques. Ces créations ont fait preuve de qualités singulières, leur analyse poursuivant à la fois le contenu et la forme du discours mélodique, mais également la convergence des principes d'organisation musicale et poétique dans la composition des chansons réelle des ethniques russes lipovènes de Dobroudja.

Rezumat

Rușii lipoveni din Dobrogea sunt urmașii slavilor stabiliți în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, în localități aflate în actualele județe Tulcea și Constanța, dar și din Delta Dunării. În

mozaicul etnic caracteristic Dobrogei, ei și-au câștigat un loc distinct datorită limbii și patrimoniului imaterial, care cuprinde folclorul și tradițiile, obiceiurile și practicile comunitare, stilul de viață și principalele ocupații.

Cântecele propriu-zise lipovenești au rezistat influențelor și schimbărilor produse de-a lungul timpului în alte genuri folclorice și datorită caracterului unitar specific textului și melodiei. Aceste creații au demonstrat calități deosebite, analiza lor urmărind atât conținutul și forma discursului melodic, dar și convergența principiilor de organizare muzicală și poetică în alcătuirea cântecelor propriu-zise ale etnicilor ruși lipoveni din Dobrogea.

Key words: *Popular verse, actual song, folklore, traditions, isometry, Lippovan Russians*

Mots clés: *vers populaire, chanson réelle, folklore, traditions, isométrie, russes lipovènes*

Cuvinte cheie: *vers popular, cântec propriu-zis, folclor, tradiții, izometrie, ruși lipoveni*

1. Introducere

Stabilindu-se pe teritoriul României, rușii lipoveni au păstrat cu grijă comori neprețuite ale culturii naționale ruse, materiale și spirituale: manuscrise și tipărituri vechi, icoane străvechi în stil bizantin, mostre de țesături, artă aplicată, arhitectura locuințelor, portul popular, tradițiile și obiceiurile populare, folclorul ș.a. (JORA, 2014, 71)

În această comunicare voi prezenta două dintre cântecele culese în anul 2015 de la rușii lipoveni din orașul Constanța. Principalul obiectiv al cercetării de teren l-a reprezentat culegerea repertoriului muzical tradițional, dar am solicitat de la cei intervievați și informații legate de elementele etnografice specifice acestui grup etnic: origini, mod de viață, principalele ocupații, portul popular, datini și obiceiuri.

Studiul acestor două creații populare, ce se încadrează în genul cântecului propriu-zis, s-a îndreptat asupra conținutului și formei compoziției muzicale, precum și a conexiunii dintre elementele fundamentale de organizare muzicală și poetică.

2. Repere istorice și etnografice

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea în biserica rusă se produc reforme importante. Acestea au fost propuse de Țarul Alexei Mihailovici și susținute de Patriarhul Nikon. (TUDOSE, 2015, 12) Reformele care vizau orânduielile bisericești ale Rusiei i-au nemulțumit pe credincioșii ruși, astfel că o bună parte dintre cei care locuiau în zonele Donului și Nistrului s-a îndreptat către țara noastră, preferând pădurile din Moldova și Bucovina, dar și Dobrogea.

Această din urmă destinație a fost preferată pentru că, fiind la origine pescari din zona râurilor Nipru, Volga și Don, ei își puteau practica în continuare meseria. În plus, în Dobrogea nu le era îngrădită credința, autoritățile turcești fiind tolerante în chestiunile religioase. (TIULIUMEANU, 2015, 121)

Teritoriul ospitalier al Dobrogei a oferit condiții prielnice tuturor celor care au ales să plece în lumea largă să-și făurească un rost. Numeroasele categorii socio-profesionale stabilite în această provincie au avut șansa de a prospera și obține o situație economico-financiară mai bună. Toți cei care s-au statornicit au fost oameni dornici de adaptare, puțin pretențioși și capabili să se integreze într-un spațiu străin. Mixtura lingvistică și culturală dobrogeană a oferit șanse egale de afirmare tuturor grupurilor etnice stabilite în acest spațiu geografic cu forme diferite de relief: cu ape ce au favorizat navigația și cărăușia, cu păduri, cu ogoare bune de agricultură. (IONESCU, 2008, 86)

Din cercetările etnomuzicologice pe care le-am realizat în spațiul dobrogean la grupurile etnice ale aromânilor, meglenoromânilor, turcilor, tătarilor și rușilor lipoveni din Constanța, am constatat că, în genul cântecului propriu-zis, există o puternică interdependență între muzică și textul poetic. (OPREA, 2002, 113)

Populația ruso-lipoveană își are locul ei în peisajul dobrogean. Sunt credincioși ortodocși de rit vechi, (TUDOSE, 2015, 15) cunoscuți cu numele de staroveri. În teritoriile Dobrogei au fost menționați pentru prima oară în anul 1762, când au fost semnalati în satul Sarichioi. (TUDOSE, 2015, 25) În trecut bărbații lipoveni se distingeau prin bărbile lungi pe care le purtau ca semn de credință și apropiere de Dumnezeu. (RĂȘNOVEANU, 2008, 255) Rușii-lipovenii și-au păstrat în teritoriile de adopție tradițiile, obiceiurile, limba și portul, dar mai ales credința, indiferent de fenomenul de aculturație la care au fost supuși.

Izolarea pe care Delta o oferă i-a ajutat să-și păstreze tradițiile până la începutul secolului trecut. Pentru aproximativ două sute de ani viața lor s-a păstrat nealterată. După al doilea Război Mondial regimul comunist a impus colectivizarea, determinând astfel migrarea lipovenilor din spațiul rural către cel urban. Treptat au fost asimilați în marea masă daco-română, fapt ce a dus uneori la pierderea parțială a identității etnice. Stilul de viață tradițional, specific rușilor-lipoveni, a fost nevoit să se adapteze la progresul societății și la civilizația centrelor urbane.

Cel mai rezistent factor identitar este limba. Mediul alogen în care și-au dus traiul i-a obligat pe lipovenii dobrogeni la bilingvism prin folosirea limbii materne în așezările de baștină, și a limbii române în locurile impuse de industrializare, serviciul militar, școală etc.

Un alt element care conferă amprentă identitară este portul tradițional ce se constituie într-unul dintre elementele distinctive ale fiecărui grup etnic. Era purtat atât în viața cotidiană cât și la biserică. În prezent întâlnim acest port doar în spațiul și activitățile religioase ale comunității (TUDOSE, 2015, 176) și în manifestările artistice ale ansamblurilor folclorice înființate după anul 1990.

Cea mai importantă structură de păstrare a identității sociale este familia, singura în stare să asigure transmiterea tuturor cunoștințelor și competențelor către generațiile mai tinere. Familia reprezintă pentru rușii lipoveni modelul de rezistență și adaptare la vicisitudinile vieții și cadrul în care copiii încep să se integreze în grupul etnic de care aparțin.

Obiceiurile lipovenilor, ca la majoritatea popoarelor ortodoxe, păstrate de mai bine de două sute de ani, sunt în strânsă legătură cu sărbătorile religioase și cu evenimentele importante din viața omului. Acestea s-au păstrat și s-au perpetuat din generație în generație în cadrul familiei și al comunității.

La fiecare sărbătoare se aud cântece acompaniate de instrumente tradiționale: balalaică, mandolină, armonică sau acordeon. În lucrările de specialitate balalaica (BĂRBUCEANU, 1999, 25) și mandolina sunt prezentate ca fiind instrumente cu coarde ciupite, iar armonica și acordeonul sunt instrumente de suflat cu rezervor de aer și claviatură. Referitor la cel de-al treilea instrument tradițional, aflăm din același dicționar că armonica este înrudită cu acordeonul. Este un instrument de suflat cu rezervor de aer și claviatură. La mâna dreaptă claviatura este formată din clape. La mâna stângă claviatura este formată din butoane numite *bași*. (BĂRBUCEANU, 1999, 9)

De la informatori am aflat că profesorii de educație muzicală, la rândul lor membrii ai comunității, organizau în școlile de cultură generală ansambluri instrumentale formate din elevi, pe care îi învățau să cânte la acordeon și mandolină. Scopul principal era organizarea de spectacole cu muzică tradițională în cadrul serbărilor organizate de școală și comunitate, iar cel secundar, mai puțin vizibil consta în perpetuarea valorilor identitare.

3. Analiza formală și structurală

De la cei intervievați am aflat că repertoriul de cântece propriu-zise al rușilor-lipoveni a fost amplificat treptat prin pătrunderea cântecelor aduse de rudele și prietenii din Rusia. În prezent aceste achiziții sunt considerate un bun al comunității, ce demonstrează faptul că rușii lipoveni au comunicat cu frații lor rămași în spațiul rusesc sau cu cei din diasporă. Acest sistem de formare a repertoriului ce a funcționat în trecut funcționează și în prezent, oferind garanția apartenenței lor la marea masă slavă din care provin. Repertoriul tradițional format din împrumuturi a satisfăcut atât necesități de ordin estetic, cât și de identitate a comunității. Cântecele propriu-zise al rușilor lipoveni

demonstrează astfel că este o specie robustă și acomodabilă care are capacitatea de a recepta și adapta influențe provenite din afara spațiului etnic.

Rușii lipoveni execută cântecele propriu-zise de preferință în grup. Interpretarea solistică a acestor cântece, cu precădere lirice, depinde de stilul propriu al interpretului. Măiestria vocală a solistului sau lipsa acesteia dând naștere la versiuni ale cântecelor interpretate.

În demersul propus am apelat la doamna Popov (Vizitov) Valeria, lipoveancă născută în satul Jurilovca din județul Tulcea și căsătorită cu domnul Condrad Popov, de asemenea lipovean. Elevă fiind, a participat ca membră în formații vocale ce reprezentau satul la diferite festivaluri de muzică tradițională. În prezent participă la concursuri și festivaluri de muzică tradițională, ca membră în grupul vocal ce reprezintă Comunitatea Rușilor Lipoveni din Constanța.

De la bunica din partea mamei a auzit pentru prima oară cântecele comunității din care face parte. S-a simțit atrasă de frumusețea acestor cântece, triste sau vesele, pe care le-a auzit în diferite ocazii la reuniunile familiei unde cântau cu toții. Mi-a mărturisit că pentru fiecare moment mai important din viața lor lipovenii au apelat la cântec, pentru a se exterioriza. Prin excelență lirice, aceste cântece acoperă ca tematică o gamă largă de aspecte din viața cotidiană a individului sau a grupului etnic: înstrăinarea, dorul de locurile natale, dragostea față de cei rămași acasă, despărțirea de familie, dragostea neîmplinită sau împlinită, bucuria revederii etc.

Am rugat-o pe informatoarea mea să îmi interpreteze din repertoriul comunității câteva cântece propriu-zise. Am ales două dintre cele ascultate: „Месяц на небе” - „Luna e pe cer” și „Ромашки спрятались” - „S-au ascuns margaretele”. Amândouă sunt lirice și vorbesc despre iubiri neîmplinite.

„Месяц на небе”

Andante $\text{♩} = 80$

Ме-сяц-на не - бе Зо-рюш-ка я - сна-я
 Ти - хо - по - мо - рю Лод - ка - плы - вет
 Как-мы лю - би - ли И - раз - лу - чи - лись
 По - том о - брат - но Со - шлись вдво - ем
 Месяц на небе Luna e pe cer,
 Зорюшка ясная Limpezi sunt zorii,
 Тихо по морю Liniștită pe mare
 Лодка плывет Barca plutește.
 Как мы любили Cum ne mai iubeam

И разлучились	Dar ne-am despărțit,
Потом обратно	După care, din nou,
Сошлись вдвоем	Ne-am reîntâlnit.

Очи вы очи	Ochi frumoși,
Очи вы карие	Ochi căprui,
Зачем вы смущаетесь	De ce vă tulburați
Вы так от любви	De atâta iubire?
Или ворожка	Ori vrăjitoarea
Наворожила	V-a fermecat,
Или цыганка	Ori o țigancă
Чары дала	V-o fi descântat.

А нас мамаша	Însă a noastră mamă
На свет родила	Ne-a născut în ăst loc,
И счастье доли	Fără a ne da
Нам не дала	Vreun strop de noroc.

Tempoul în care se interpretează cântecul propriu-zis „*Месяц на небе*” „*Luna e pe cer*” este Andante, cu pătrimea la 80 M.M.

Textul poetic prezintă doi tineri îndrăgostiți care s-au iubit sub clar de lună, privind și admirând orizontul și o barcă ce plutea pe mare. Dragostea lor a fost brusc întreruptă, iar tinerii se întrebă care dintre ei ar fi vinovat de această despărțire. Se regăsesc în poezie următoarele procedee compoziționale și mijloace de expresie care încântă prin frumusețe și farmec: paralelismul explicativ, repetarea versurilor în strofa melodică, metafora.

Tiparul primelor trei versuri din cele două strofe ale cântecului este pentasilabic, acatalectic, constituind un indiciu al arhaismului acestei poezii. Ultimul vers, al patrulea din fiecare strofă, este tetrasilabic. Ultimele patru versuri din strofe se repetă, obținându-se astfel refrenul. Versurile pentasilabice și tetrasilabice, prin augmentare ritmică a valorilor se amplifică, izometrizându-se pe tipar octosilabic. Relația vers - rând muzical determină coincidența dintre dimensiunea rândului melodic cu cea a versului octosilabic.

Gruparea strofei melodice este de opt versuri: patru versuri ale strofei propriu-zise și alte patru versuri ale refrenului.

În acest cântec, datorită scurtimii motivelor, repetarea, consecință a oralității, este o necesitate de ordin estetic. Prin repetare se asigura fixarea în memoria ascultătorilor atât a melodiei, cât și a textului povestit și se realiza transmiterea repertoriului generațiilor viitoare.

Ritmul este giusto-silabic, iar forma strofei melodice este fixă, de tip ternar ABCB.

Cântecul este compus în tonalitatea mi minor armonic. Sunetele care asigură structura de bază a melodiei sunt cele din arpegiul tonalității. Acestea apar încă de la început în sens melodic descendent (Si1, Sol1, Mi1), pentru ca mai târziu, la începutul refrenului, să se audă în sens melodic ascendent (Mi1, Sol1, Si1). Putem recunoaște tetratonie diatonică Si1-Sol1-Fa#1-Mi1, ce se face remarcată încă de la început, și care a stat la baza evoluției melodiei către tonalitatea mi minor armonic. Sunetul Re1, prezent în dublă ipostază sonoră: Re1-Re#1, sugerează rolul de pien pe care l-a avut inițial sunetul Re1 în evoluția tetratoniei spre hexatonie Si1-La1-Sol1-Fa#1-Mi1-Re1(Re#1). Coroanele plasate la mijloc și pe finalul frazelor dau impresia unei desfășurări melodice libere, asemănător stilului de interpretare parlando. Aceste *suspendări* sonore sunt în concordanță cu caracterul liric al textului poetic.

Ambitusul de nonă mică definește structura melodiei. Prin prezența lor, ornamentele, apogiaturi simple (una anterioară și două posterioare) plasate pe lângă durate mari, contribuie la înfrumusețarea melodiei. Formulele melodice se încadrează în intervale de terță, cvartă și cvintă.

Profilul melodic este în crenelat, alternând mersul melodic descendent cu cel ascendent.

Cadențele interioare sunt realizate după cum urmează: pentru frazele întâi și a treia pe treapta a cincea, pentru fraza a doua pe treapta întâi. Cadența finală se realizează pe treapta întâi a tonalității.

„Ромашки спрятались”

Moderato ♩ = 120

Ро - ма - шки спря - та - лись, - по - ни - кли - лю - ти - ки,
Ко - гда - зас - ты - ла я от горь - ких слов:
За - чем - вы, - де - воч - ки, кра - си - вых лю - би - те,
Не - пос - то - ян - ная у - них лю - бовь.
За - чем - вы, - де - во - чки, - кра - си - вых лю - би - те,
Не - пос - то - ян - ная у - них - лю - бовь.

Ромашки спрятались, поникли лютики, Когда застыла я от горьких слов. Зачем вы, девочки, красивых любите, Непостоянная у них любовь.	S-au ascuns margaretele, piciorul-cocoșului s-a ofilit, Când eu înghețat-am din cauza vorbelor amare. Pentru ce, fetelor, pe cei frumoși îi iubiți, Iubirea lor fiind atât de schimbătoare.
Зачем вы, девочки, красивых любите, Непостоянная у них любовь	Pentru ce, fetelor, pe cei frumoși îi iubiți, Iubirea lor fiind atât de schimbătoare
Сняла решительно пиджак наброшенный, Казаться гордою хватило сил, Ему сказала я: - Всего хорошего, А он прощения не попросил.	Și-a scos jacheta hotărâtă, Părând mândră și plină de putere, El i-a spus fetei: - La revedere, Însă nu și-a cerut iertare.
Ему сказала я: - Всего хорошего, А он прощения не попросил	El i-a spus fetei: - La revedere, Însă nu și-a cerut iertare.
Ромашки сорваны, завяли лютики, Вода холодная в реке рябит. Зачем вы, девочки, красивых любите, Одни страдания от той любви...	Rupte-s margaretele, piciorul-cocoșului se veștejește, În râu apa rece vălurește. Pentru ce, fetelor, pe cei frumoși îi iubiți, Dintr-o astfel de iubire atâta suferiți ...
Зачем вы, девочки, красивых любите, Непостоянная у них любовь.	Pentru ce, fetelor, pe cei frumoși îi iubiți, Iubirea lor fiind atât de schimbătoare.

Tempoul cântecului propriu-zis „*Ромашки спрятались*” - „*S-au ascuns margaretele*” este Moderato, cu pătrimea la 120 M.M.

Textul poetic se construiește apelând la următoarele procedee compoziționale și mijloace de expresie ale poeziei populare: comparația, repetarea versurilor în strofa melodică, metafora. Astfel, fetele îndrăgostite sunt asemuite cu gingașele flori de câmp. Suferința fetelor părăsite de cei dragi este comparată în cântec cu florile care se ofilesc și cu apa rece și turbure a râului. Și așa cum florile sunt abandonate în apa râului și în voia curenților, așa și fetele părăsite își așteaptă iubiții, atât cât soarta va decide.

Tiparul pentru primele trei versuri din cele trei strofe este hexasilabic, acatalectic, constituind și un indiciu al arhaismului acestei poezii. Ultimul vers, al patrulea din fiecare strofă este tetrasilabic. Ultimele patru versuri din strofe se repetă, obținându-se refrenul. Versurile hexasilabice și tetrasilabice, prin augmentare ritmică a valorilor se amplifică, izometrizându-se pe tipar octosilabic. Relația vers - rând muzical determină, și în acest cântec, coincidența dintre dimensiunea rândului melodic cu cea a versului octosilabic.

Gruparea strofei melodice este de opt versuri: patru versuri ale strofei propriu-zise și alte patru versuri ale refrenului. Așa cum am afirmat deja, oralitatea folclorului muzical al rușilor lipoveni a apelat ca procedeu compozițional la repetarea versurilor, asigurându-se astfel transmiterea repertoriului de cântece către generațiile tinere.

Ritmul este giusto-silabic, iar forma strofei melodice este fixă, de tip pătrat ABCD.

Și acest cântec este în tonalitatea mi minor armonic. Sunetele care asigură structura de bază a melodiei sunt cele din arpegiul tonalității: Mi1-Sol1-Si1. Și în acest cântec am observat plasarea corodelor la mijlocul și în finalul frazelor muzicale. Acest aspect determină o interpretare liberă, în concordanță cu caracterul liric al poeziei.

Ambitusul de decimă mică definește structura melodiei. Prin apariția celor patru apogiatuiri simple anterioare linia melodică se dezvoltă. Apogiatuile se realizează în sens melodic ascendent, prin intervale de secundă mare, terță mare și cvarte perfecte.

Profilul melodic este în crenelat, alternând mersul melodic ascendent cu cel descendent.

Pentru primul și al treilea rând melodic, cadențele interioare sunt realizate pe treapta a doua a tonalității, prin salt de terță mică și prin secundă mică ascendentă. Pentru cel de-al treilea rând melodic cadența interioară se realizează pe treapta întâi a tonalității, prin secundă mică descendentă, la fel ca și cadența finală.

Concluzii

Cântecul propriu-zis al rușilor lipoveni este un gen folcloric durabil, care s-a adaptat și metamorfozat devenind de-a lungul timpului mult mai accesibil și în concordanță cu gustul societății. Interpretarea în manieră solistică a cântecelor, ca manifestare artistică intimă, indiferent de vârsta sau ocupația interpretului, a asigurat persistența acestor creații în folclorul muzical tradițional. Interpretarea în grup a contribuit la preluarea de către cei tineri a repertoriului existent în repertoriul comunității.

Caracteristicile structurale pe care le-a evidențiat analiza efectuată sunt:

- Izometrizarea versurilor tetrasilabice, pentasilabice și hexasilabice pe tipar octosilabic;
- Refrene obținute prin repetarea ultimelor patru versuri ale strofei melodice;
- Utilizarea următoarelor procedee compoziționale și mijloace de expresie specifice poeziei populare: comparația, metafora, repetarea versurilor în strofa melodică, paralelismul explicativ;
- Ambitus lărgit al melodiilor;
- Profilul melodic crenelat;
- Cadențe interioare pe treptele 1, 2 și 5;
- Cadențele finale pe treapta 1;
- Forma fixă a melodiilor vocale (există maximum 4 rânduri melodice diferite, ce se repetă);
- Sistem ritmic giusto-silabic;
- Duratele cele mai frecvente sunt pătrimea doimea și doimea cu punct;
- Doimea și doimea cu punct apar în special la cezurile principale și cadențele finale;
- Forma arhitectonică a strofelor melodice în cântecele analizate are tipare ternar și pătrat.

Cântecele propriu-zise lipovenești au rezistat influențelor și schimbărilor produse de-a lungul timpului în alte genuri folclorice datorită următoarelor caracteristici:

- Accesibilitatea liniei melodice și a textului poetic;
- Se adresează tuturor categoriilor sociale și de vârstă;
- Dualismul interpretării – individual sau în grup;
- Pot fi cântate vocal sau însoțite de acompaniament.

Melodia apare din armonie, muzica lipovenilor este eufonică (sunetele se armonizează plăcut). Din acest motiv rezistă uzurii pricinuite de trecerea timpului și asta dovedește faptul că nu este o muzică perimată, este o muzică eternă. (LEȘE, 2012, 200)

Putem afirma că rușii lipoveni sunt păstrătorii unui tezaur cultural unic în felul lui. Prin repertoriul de cântece propriu-zise ei se recunosc și sunt recunoscuți ca aparținând unui grup etnic bine definit în amestecul eterogen specific Dobrogei.

Muzica lor are caracterul unei desfășurări logice, o desfășurare prin salturi sau profil treptat, preponderent descendent pe un fond de liniște. (LEȘE, 2012, 199)

Principalii factori care pot pune în pericol menținerea identitară a rușilor lipoveni sunt: oralitatea muzicii tradiționale, deznaționalizarea și declinul civilizației rurale arhaice.

Supraviețuirea acestor creații populare unice depinde, în mare parte, de atenția celor în măsură să asigure condițiile necesare afirmării etno-culturale a rușilor lipoveni din țara noastră.

Bibliografie

- BĂRBUCEANU, Valeriu, *Dicționar de instrumente muzicale*, București, Ed. Teora, 1999
- IONESCU, Ion, Gr., *Dobrogea Euxinos în Dobrogea – model de conviețuire multi-etnică și multiculturală*, Constanța, Ed. Muntenia, 2008
- JORA, Roman, *Folclor muzical-coregrafic al rușilor lipoveni din județul Tulcea*, Constanța, Ed. Ex Ponto, 2014
- LEȘE, Grigore, *Lipovenii din Sarichioi și muzica lor*, în *Ghidul iubitorilor de folclor 2/2012*, ed. CRISTESCU Constanța. Suceava, Ed. Lidana, 2012
- OPREA, Gheorghe, *Folclorul muzical românesc*, București, Ed. Muzicală, 2002
- RĂȘNOVEANU, Ion, *Aspecte privind minoritățile etnice și religioase din Dobrogea interbelică în Dobrogea – model de conviețuire multi-etnică și multiculturală*, Constanța, Ed. Muntenia, 2008
- TIULIUMEANU, Mihai, *Cazacii din Dobrogea: o istorie uitată*, București, Ed. Militară, 2015
- TUĐOȘE, Pavel, *Rușii lipoveni din România – istorie și actualitate*, București, Ed. C.R.L.R., 2015

